

jaarbericht

Natuur en Milieufederatie Utrecht

2005

Het jaarbericht 2005 ligt voor u, met een presentatie van een deel van de activiteiten die de Natuur en Milieufederatie Utrecht het afgelopen jaar heeft uitgevoerd. Nieuw in 2005 was de aanpak van het klimaatprobleem in de provincie Utrecht. Samen met de 12 provinciale milieufederaties en Natuur en Milieu is het project 'Klimaatneutrale producten' van start gegaan. Hierin worden bedrijven gestimuleerd om klimaatneutrale producten te maken en deze op de markt te brengen. In het kader van duurzame landbouw is een begin gemaakt met het gebiedsfonds voor de Venen.

Het nieuwe beleidsplan 'NMU aan zet!' voor de periode 2005 – 2008 is begin 2005 gepresenteerd. Het plan beschrijft de speerpunten die in het landelijk en stedelijk gebied in de komende beleidsperiode worden opgepakt. Een wezenlijk element van de werkwijze blijft de samenwerking met lokale natuur- en milieuorganisaties om bij bestuurders, bedrijven en maatschappelijke organisaties natuur- en milieuthema's te agenderen en duurzame alternatieven aan te dragen.

Ik wens u veel leesplezier!
Nico Papineau Salm, directeur

Waterrijk voorjaar bij NMU

In het voorjaar stond water volop in de belangstelling. In april werd de educatieve grondwatermeter in Nieuwegein geopend. En in juni is er nog één langs het Eemmeer in Bunschoten gedoopt. Een educatieve grondwatermeter laat bovengronds zien hoe diep het grondwater op die plek zit. Informatiepanelen bij de meter geven uitleg over de (vaak ingewikkelde) relatie tussen natuurwaarden en de grondwaterstand. Bij de grondwatermeters is een lespakket voor scholen en een informatiekaart voor bestuurders en voorlichters ontwikkeld. De kinderen kunnen zelf naar grondwater op zoek gaan! In de provincie Utrecht stonden al drie meters in Maarssen, Bilthoven en Leersum. Ook in andere provincies zijn meters te vinden in het kader van het landelijke project *Water in de peiling*. In de provincie Utrecht voert de NMU dit project uit, samen met het IVN Consulentenschap Utrecht. De grondwatermeter in Nieuwegein kwam er met medewerking van gemeente Nieuwegein, de provincie Utrecht en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De meter bij Bunschoten kwam tot stand i.s.m. Hydron Midden Nederland en de provincie Utrecht.

In april deed ook de Waterkaravaan de stad Utrecht aan. De waterkaravaan, initiatief van diverse organisaties, reisde langs een aantal steden in Nederland. In Utrecht sloot het prima aan bij de Waterweek, die samen met de Utrechtse Milieupunten en de gemeente Utrecht werd gehouden. Een week lang konden de inwoners van de stad Utrecht ervaren dat je op veel manieren kunt genieten van water. Om dit zo te houden is het wel noodzakelijk om zuinig met water om te gaan en het water schoon te houden. De reizende voorlichtingsboot van Stichting Reinwater merde af in de stad. Tijdens de spetterende slotdag kwamen vele bezoekers kijken en konden ze meedoen aan diverse activiteiten. Alles stond in het teken van duurzaam watergebruik.

Ongezonde lucht aangepakt

Ademen doe je de hele dag. Schone lucht is dus van levensbelang. Maar helaas is de lucht in Nederland op veel plekken erg ongezond. Ook in Utrecht. Pepijn Binkhorst werkt bij de NMU aan schone lucht. "Het is jammer dat de discussie in gemeenten vaak gaat over de luchtkwaliteitsnormen en hoe daar onderuit te komen. Niet over verbetering van de situatie voor hun inwoners."

"Fijn stof is echt overal een probleem," constateert Pepijn Binkhorst. Net als in andere delen van de Randstad zijn er in Utrecht veel plekken waar de luchtkwaliteit zo slecht is, dat de Europese gezondheidsnormen worden overschreden. En als de normen wel worden gehaald, dan is dat volgens Pepijn nog maar een begin. "Het zijn politieke normen. De afspraken betekenen helemaal niet dat er niks meer aan de hand is als daaraan wordt voldaan. Om de gezondheid van de bewoners te garanderen, zouden de normen veel scherper moeten zijn."

De belangrijkste oorzaak voor de ongezonde lucht in de steden is het autoverkeer. Vooral dieselmotoren zijn een probleem, omdat die veel van het gevaarlijke 'fijn stof' uitstoten. In de uitlaatgassen zitten zeer kleine roetdeeltjes die diep in de longen komen. Vooral kwetsbare groepen - astmapatiënten, maar ook gezonde kinderen en ouderen - worden daar ziek van. Of erger: wetenschappers, waaronder de Utrechtse professor Bert Brunekreef, waarschuwen dat in Nederland vele duizenden mensen jaren eerder sterven als gevolg van deze vorm van luchtvervuiling.

Alle reden dus om in actie te komen voor verbetering van de luchtkwaliteit. En dat doet de NMU, samen met andere milieuorganisaties. Op 10 mei 2005 werd in de vier grote steden tegelijkertijd actie gevoerd om aandacht te vragen voor de ernstige luchtvervuiling. Het Mobiliteitsplatform Utrecht, een samenwerkingsverband waarvan de NMU deel uitmaakt, schilderde die dag de stoepstranden rood in de straten met de smerigste lucht. Pepijn: "Dezelfde middag was er een debat waar bewoners, lokale politici en milieudeskundigen met elkaar spraken. Eigenlijk was iedereen het met elkaar eens over de ernst van de situatie. Het is wrang dat er dan toch niks gebeurt."

Naast acties om het probleem op de politieke agenda te zetten, werkt de NMU aan concrete oplossingen om de luchtvervuiling terug te dringen. Samen met de andere provinciale Milieufederaties en Stichting Natuur en Milieu werd in juni 2005 de brochure 'Tien voor lucht' uitgebracht. Pepijn: "Met de tien voorstellen die we daarin noemen, is al enorm veel voortgang te boeken. Veel gemeenten gebruiken 'Tien voor lucht' dan ook bij de opstelling van hun luchtkwaliteitsplan. Maar de maatregelen zijn ook op rijksniveau en in bedrijven goed toepasbaar."

"Om de lucht echt schoner te maken, is stapelen van meerdere maatregelen noodzakelijk," zegt Pepijn. Hij noemt zijn 'top drie'. "Allereerst moeten de bestaande wet- en regelgeving en de huidige mogelijkheden ambitieus worden ingezet. Van intenties en wensen wordt de lucht niet schoon. Een voorbeeld is milieuzonering: stel eisen aan het vrachtverkeer dat in de binnenstad de winkels bevoorraadt. Laat daar geen vuile motoren meer toe. Tweede punt: ga uit van gezondheidswinst in plaats van arbitrair vastgestelde normen. En drie: alle Utrechtse gemeenten nemen maatregelen. Niet alleen waar de problematiek het ernstigst is."

Vanaf 2005 zijn gemeenten, waar de Europese gezondheidsnormen worden overschreden, verplicht om een luchtkwaliteitsplan te maken om de situatie te verbeteren. In februari 2006 publiceerden de 12 provinciale Milieufederaties en Stichting Natuur en Milieu een onderzoeksrapport waaruit bleek dat het merendeel van de gemeenten nog geen plan heeft. Van de 9 Utrechtse gemeenten die verplicht zijn een plan op te stellen, hebben twee gemeenten een plan. Inmiddels gaan drie gemeenten alsnog aan de slag.

Foto: Milieucentrum Utrecht

Ruimtelijke ordening

Ook in 2005 hebben diverse ruimtelijke kwesties rond woningbouw, bedrijventerreinen en infrastructuur de NMU bezig gehouden. Vaak wordt in ruimtelijke plannen onvoldoende rekening gehouden met natuur- en landschappelijke waarden, onder andere in beschermde gebieden, die vallen onder de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of Europese richtlijnen (bijvoorbeeld de Habitatrichtlijn). De NMU heeft afgelopen jaar dan ook diverse zienswijzen en bezwaarschriften de deur uit gedaan. En ook de gang naar de Raad van State komt af en toe voor. Dit is al vanaf het begin van het bestaan van de NMU een belangrijke taak. Overigens geven wij onze inbreng bij voorkeur in een vroeg stadium van de planvorming. Zowel deze pro-actieve inbreng als het gebruikmaken van de wettelijke inspraakmogelijkheden leveren we vaak in samenwerking met lokale en regionale natuur- en milieuoorganisaties.

Uitvoering reconstructieplan Gelderse Vallei en Utrecht Oost van start

Na jarenlang overleg in de Reconstructiecommissie Gelderse Vallei en Utrecht-Oost zijn in 2005 de eerste concrete projecten gestart. Dit was mogelijk nadat staatssecretaris Pieter van Geel van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieu namens het Rijk het plan had ondertekend. De NMU maakt ook namens de Gelderse Milieufederatie deel van uit Reconstructiecommissie. Eén van de boeiende projecten in 2005 was het plan Achterberg. Met dit plan krijgt de leefbaarheid in het dorp Achterberg een sterke impuls door de bouw van een multifunctioneel centrum en

een buurtwinkel. Onderdeel van het plan is om het openbaar vervoer in deze regio in stand te houden. Interessant aspect aan dit plan is de onverwachte coalitie van samenwerkingspartners: de ondernemersvereniging Achterberg, LTO-Noord afdeling Rhenen en de Werkgroep Milieubeheer Rhenen. Deze laatste is een van de lokale groepen die actief zijn in het lokale netwerk van de NMU.

Ruimte voor organisch groeien

Kijk rond in een willekeurige dorpsuitbreiding in Nederland en het beeld is over het algemeen hetzelfde: nieuwbouwwoningen lijken uit een standaard catalogus afkomstig en vaak zomaar aan de bestaande bebouwing vastgeplakt. 'Witte schimmel' heet dit verschijnsel ook wel. Ruimtelijk gezien passen deze uitbreidingen vaak niet bij de bestaande kern en het omringende landschap. En door de eenvormigheid is er ook weinig 'streekeigen' terug te vinden. Dat kan anders. Gemeenten spelen een belangrijke rol in uitbreidingen van kernen. Veel gemeenten voelen er wel voor om het anders aan te pakken en kernen 'organisch' te laten groeien. Dat betekent dat de uitbreiding van zo'n kern in harmonie met de omgeving wordt gerealiseerd, en met behoud van cultuurhistorie en het sociaal karakter. Maar de praktijk is lastig, want hoe kan een kern organisch groeien? Een aantal milieufederaties, waaronder de NMU en Stichting Natuur en Milieu hebben in oktober 2005 hierover een conferentie gehouden. Centraal stonden de vragen: welke partijen zijn nodig om organisch groeien (belangen) in plannen vertaald? Hoe wordt ervoor gezorgd dat die plannen ook op die manier worden uitgevoerd? Uit de conferentie kwam naar voren dat de ruimtelijke en sociale situatie ter plekke goed in kaart gebracht moet worden. Alleen een goede landschapsarchitect en stedenbouwkundige is niet voldoende. Er werd een aantal succesfactoren benoemd: kleine stappen nemen, betrokkenheid van alle partijen is noodzakelijk (gemeente, inwoners, maatschappelijke organisaties, marktpartijen) en een visie waar iedereen achter staat. Organisch groeien is nadrukkelijk geen 'terug naar vroeger'-verhaal als het gaat om het uiterlijk van nieuwbouw. Wel is de manier van werken vergelijkbaar met hoe het vroeger ging: een meer geleidelijke vorm van groeien i.p.v. een standaard wijkje met standaard woningen bouwen. De NMU gaat in de nabije toekomst zeker verder met het onderwerp, want ook in de provincie Utrecht zijn er volop kleine kernen en liggen er kansen voor organisch groeien.

En de winnaar is ...

In december is de Natuur- en Milieuprijs voor vrijwilligersorganisaties uitgereikt aan Stichting Heiligenbergerbeekdal uit Amersfoort. De stichting wil de betekenis van het Heiligenbergerbeekdal als groene long voor de stad Amersfoort benadrukken en het gebied ontwikkelen tot een duurzaam openbaar stadspark. De jury was enthousiast over de integrale benadering van behoud, beheer en ontwikkeling van het gebied. Ook is de groep creatief in aanpak en weet zij allerlei partijen bij haar plannen te betrekken. De stichting mocht een bedrag van 1000 euro mee naar huis nemen. Daarnaast waren er twee eervolle vermeldingen voor: Agrarische Natuurvereniging de Utrechtse Venen en 't Groene Sticht. De Utrechtse Venen zet zich in om de natuurwaarden in het veenweidegebied te verbeteren. Voorwaarde is wel dat de agrarische functie in stand blijft. 't Groene Sticht is een project in de Vinexwijk Leidsche Rijn en koppelt milieu, economie en sociale aspecten aan elkaar. Werken aan het milieu biedt daklozen en gehandicapten een zinvolle tijdsbesteding. De jury vond deze combinatie een prima stap op weg naar een duurzame sociale samenleving. Zij mochten beide een bedrag van 250 euro in ontvangst nemen.

Donkere nacht erkend als oerkwaliteit

Duisternis stond in 2005 centraal in de landelijke campagne 'Laat het donker donker'. "In het donker hoor je veel meer, en je ruikt dingen die je anders helemaal niet opmerkt," vertelt Ria Martejn. Zij organiseerde de duistere campagneactiviteiten in Utrecht. "We hebben iedereen laten zien hoe mooi de nacht kan zijn."

Bijna ongemerkt is hij verdwenen, de pikdonkere nacht. De felle verlichting in de steden, langs snelwegen en op industrieterreinen - eigenlijk bijna overal - maakt van echte duisternis een steeds schaarser goed. Met de landelijke campagne 'Laat het donker donker' lieten de milieufederaties en Stichting Natuur en Milieu heel Nederland weten dat er iets mis is met onze nacht.

NMU-communicatiemedewerker Ria Martejn legt uit: "We willen duisternis neerzetten als oerkwaliteit en laten zien hoe mooi een echt donkere nacht is. Kunstlicht, dat zo langzamerhand overal aanwezig is, verstoort de schoonheid en de beleving van het donker. Maar het heeft ook invloed op bijvoorbeeld zoogdieren en insecten." De NMU richtte haar activiteiten vooral op het Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug. "Daar is het op veel plekken nog behoorlijk donker, maar er zijn ook plekken waar het mis gaat," vertelt Ria. "Met het verminderen van verlichting is bovendien een boel energie te besparen, terwijl de veiligheid gewaarborgd kan

Heel de Heuvelrug per fiets

De natuur- en milieuoorganisaties in de provincie Utrecht werken nauw samen om de Utrechtse Heuvelrug weer als één groot natuurlijk gebied te laten functioneren. Er staan plannen op stapel voor de aanleg van enkele ecoducten. Begin 2005 zorgde het plan voor een ecoduct bij Soest voor een hoop ophef. Er werd zelfs een referendum over gehouden. Hieruit bleek dat lang niet iedereen blij is met dit soort plannen. Voor de NMU en andere natuurorganisaties, maar ook voor gemeenten en provincie, een belangrijke les om plannen voor de natuur goed te communiceren. Inmiddels is er over de A28 (bij de Leusderheide) een ecoduct gerealiseerd. Hier kunnen dieren de snelweg veilig oversteken. Ook in het noordelijke deel van de Heuvelrug, bij Hilversum, is het ecoduct zo goed als klaar. Daarmee is er weer een belangrijke stap gezet op weg naar Heel de Heuvelrug. Om recreanten en inwoners volop te laten genieten van de Heuvelrug en onderweg te informeren over de ambities voor het gebied hebben de samenwerkende natuur- en milieuoorganisaties een fietsroute samengesteld. Deze is in juni in drukvorm verschenen. Met subsidie van de provincies zal in 2006 de gehele route worden bewegwijzerd.

Meer Heuvelrug

De jaarlijkse vrijwilligersbijeenkomst van de NMU en het IVN Consulentenschap Utrecht stond ook in het teken van Heel de Heuvelrug. Dat dit thema veel mensen bezighoudt, liet de grote opkomst zien. Er waren veel mensen die zelf actief betrokken zijn bij de Heuvelrug. Zij wilden graag meer weten over het beleid van de provinciale natuur- en milieuoorganisaties om de stukjes natuur weer aan elkaar te verbinden. Natuurlijk stond er ook een excursie op het programma om in het veld te kunnen zien hoe maatregelen vorm krijgen.

blijven". De Utrechtse duisterniscampagne startte in maart 2005, tijdens een bijeenkomst voor vertegenwoordigers van de provincie, de gemeenten en (lokale) natuurorganisaties. "Na een inleiding over duisternis en lichthinder gingen we die avond met z'n allen in de bus." legt Ria uit. "We zagen bijvoorbeeld hoe de schijnwerpers bij een aantal sportvelden een hele dorpsrand tot 's avonds laat in het volle licht zetten. Dat kan best een heel stuk minder. 'Verantwoord Verlichten' was dan ook de titel van een workshop die NMU op 1 december organiseerde voor ambtenaren en bestuurders. Tijdens die bijeenkomst bleek dat sommige gemeenten het probleem al langer onderkennen en heel serieus werken aan vermindering van de lichthinder. Ria: "In de dorpskern van Leersum, bijvoorbeeld, is kort geleden nieuwe straatverlichting geplaatst met diepe kappen. Daardoor straalt het licht alleen naar beneden, in plaats van opzij. Dat geeft veel minder overlast. En de gemeente Utrecht experimenteert momenteel met dimbare verlichting."

Het slot van de landelijke campagne was de Nacht van de Nacht op 29 oktober 2005. Overal in Nederland waren op donkere plekken avondactiviteiten georganiseerd. Zo was er een wandeling op landgoed Oostbroek, vlakbij de stad Utrecht. "Overdag valt de snelweg A28 niet zo op, maar 's avonds is het geluid ineens veel storender," aldus Ria. In 2006 is er op 28 oktober weer een Nacht van Nacht.

Boeren, burgers en buitenlui

Ieder weekend met mooi weer is het druk op de weggetjes rond Woerden. Talloze fietsers en wandelaars genieten er van de weidsheid van het boerenland met z'n weidevogels, de kleurige bermbloemen en de herkauwende koeien in het gras. Schitterend, lijkt het. Maar schijn bedriegt, want dat mooie veenweidelandschap in het westen van Utrecht wordt bedreigd. De NMU werkt samen met de boeren aan het behoud van dit eeuwenoude cultuurgebied.

De problematiek van het veenweidegebied in west-Utrecht is complex. Het peilbeheer van het grondwater, bijvoorbeeld, maakt het óf lastig voor de boeren, óf het is slecht voor de natuur. Want bij een hoog peil is het land te drassig om er met machines op te gaan, terwijl een laag peil verdroging van de omliggende natuurgebieden veroorzaakt en tot een jaarlijkse bodemdaling leidt. En dan spelen ook economische motieven nog een rol. "Door de dalende melkprijzen worden zij gedwongen tot schaalvergroting om toch nog een acceptabel inkomen te realiseren. De kleinere bedrijven zoeken naar verbreding of stoppen met het bedrijf," vertelt René Langedijk. "Het aantal jonge boeren dat het bedrijf overneemt wordt steeds kleiner." Hij is zelf boerenzoon uit Westfriesland, deed her en der in de wereld ervaring op met milieubewust en biologisch boeren en werkt nu bij de NMU aan duurzame landbouw-projecten.

De NMU zoekt de oplossing voor het veenweidegebied in minder intensieve landbouw in combinatie met de levering van zogeheten 'groene en blauwe diensten'. René: "Een voorwaarde om de kwaliteiten van het gebied te behouden, is een continu beheer van de natuurwaarden. Betaling voor de levering van groene en blauwe diensten betekent een kwaliteitsimpuls voor het landschap en een nieuwe economische pijler onder het boerenbedrijf. De boeren zorgen bijvoorbeeld voor bloemrijke slootkanten. En ze kunnen hun landerijen openstellen voor wandelaars, die gebruik kunnen maken van de boerenpaden."

Waterberging - een blauwe dienst - wordt ook steeds belangrijker. Door bijvoorbeeld de bestaande slootkanten tot een flauw talud af te graven, is er meer bergruimte voor water bij hevige meerslag. Deze diensten zijn een aanvulling op de huidige subsidieregelingen die natuurproductie stimuleren, zoals de SAN (Subsidierегeling Agrarisch Natuurbeheer). "Maar daarvan zijn de termijnen te kort," stelt René. "In de SAN lopen de contracten iedere zes jaar af. Dat is niet goed voor de continuïteit, want ontwikkeling van agrarische natuur heeft meer tijd nodig. En als een boer zijn contract niet verlengt, gaat de natuurwinst van jaren in korte tijd weer verloren. Ook zijn de regels vaak te star om ruimte te bieden aan maatwerk. Wij streven daarom naar gebiedscontracten voor langere tijd en met meer ruimte voor flexibiliteit, die worden gefinancierd door de provincie, gemeenten en waterschappen."

Om de ideeën van de NMU te kunnen uitvoeren, is het noodzakelijk dat alle betrokken partijen het belang inzien van het veenweidegebied voor mens en natuur. De NMU heeft samen met de agrarische natuurvereniging De Utrechtse Venen en andere betrokkenen een voorstel gedaan voor een gebiedscontract groene en blauwe diensten.

Om ook bestuurders te betrekken bij de problematiek, organiseerden de NMU, het Nederlands Agrarisch Jongerencontact en het Centrum voor Landbouw en Milieu in mei 2005 een veenweidesymposium. Duurzame oplossingen voor natuur en landschap stonden centraal. Ook minister Veerman kwam zijn licht opsteken. Hij beloofde ter plekke 'tot het gaatje te gaan' om ervoor te zorgen dat de vergoeding aan boeren voor het instandhouden en versterken van natuur en landschap niet door 'Brussel' wordt tegengehouden. Eind 2005 hebben de provincie, drie gemeenten en twee waterschappen samen met de NMU en ANV de Utrechtse Venen de koppen bij elkaar gestoken om te zien hoe ze concreet werk kunnen gaan maken van het initiatief voor het gebiedscontract. Hopelijk zien we in 2006 de eerste resultaten!

Utrecht versneld in het groen

Iedereen - gemeenten, provincie en natuurorganisaties - stond achter de plannen voor het groene Utrechtse buitengebied. Maar toch verliep de uitvoering van die plannen uiterst traag. Tijdens het veldsymposium 'Utrecht in 't Groen' op 9 juni 2005 in het Utrechtse buitengebied lieten de samenwerkende natuurorganisaties zien waar de knelpunten liggen. De verantwoordelijke bestuurders werden overtuigd en richtten de Groene stuurgroep op om de uitvoering van de landinrichtingsplannen vlot te trekken.

Toegankelijk groen met flinke natuurwaarden dichtbij huis. De optimale mix van stad en land, van natuur en recreatie, is het doel van de samenwerkende natuurorganisaties die het initiatief namen voor 'Utrecht in 't Groen'. Hun speciale aandacht voor de natuur in en bij de stad is niet zo uniek. Ook het streekplan en het regionaal structuurplan van het BRU - het bestuursorgaan voor de regio Utrecht - onderschrijven het belang van het groen rond de stad Utrecht.

"De afgelopen jaren zijn er inderdaad een heleboel goede plannen gemaakt," bevestigt projectmedewerker Ieke Benschop van de NMU. "Maar wij - de Oostbroekorganisaties, voor de gelegenheid versterkt met het Milieucentrum Utrecht - beseften dat daar nog bar weinig van terecht kwam. We hebben uitgezocht hoe dat kwam." De natuurorganisaties inventariseerden in samenwerking met de Grontmij de knelpunten in de uitvoering van de groene plannen,

en brachten in kaart wie waarvoor verantwoordelijk is. Uit dat onderzoek bleek dat de trage procesgang vooral te wijten is aan de moeizame samenwerking tussen de verschillende overheden waarbij een centrale regie ontbreekt. Ieke: "De hamvraag is uiteindelijk niet wie verantwoordelijk is, maar waar je terecht kunt met de gesignaleerde problemen. Wie is er aanspreekbaar?"

Om de uitvoeringsproblemen goed voor het voetlicht te brengen, werd op 9 juni 2005 een veldsymposium voor alle betrokkenen georganiseerd. Ieke: "We wilden bestuurders overtuigen van de grote belangen door te laten zien waarover de plannen gaan." Tijdens het veldsymposium verkenden gemeente- en provinciebestuurders het plangebied op de fiets. Onderweg werden ze geïnformeerd over de voortgang - en de stagnatie - van de landinrichting en ervoeren ze de knelpunten in de uitvoering. Prachtig weer zorgde voor een aangename middag. Enige tijd later waren de Provinciale Statenleden aan de beurt. Zij gingen op excursie in de polder Rijnenburg.

"De bestuurders reageerden heel positief op ons verhaal," vertellen Ieke en adjunct-directeur Joris Hogenboom van de NMU. "Belangrijkste wapenfeit is de oprichting van de 'Groene stuurgroep' waarin de drie grote bestuursorganen zijn vertegenwoordigd. De stuurgroep bestaat uit mevrouw Rijnbach (gemeentelijke portefeuillehouder BRU), gedeputeerde Lokker en de Utrechtse wethouder Van Kleef."

U een kans - Zij een kans

De Nationale Postcode Loterij geeft een kans aan organisaties die zich sterk maken voor alles wat kwetsbaar is. Vorig jaar keerde de loterij 210 miljoen euro uit aan 52 organisaties op het gebied van mens en natuur. De 12 provinciale Milieufederaties ontvingen hiervan 2,5 miljoen euro.

Meedoen is eenvoudig. Het kost slechts 8,25 cent en maakt u kans op de PostcodeKanjers van 22,7 miljoen euro en honderdduizenden andere prijzen.

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

De Postcode Loterij maakt dromen waar.

Klimaat en energie

Klimaatverandering is een mondiale aangelegenheid. Mondiale verdragen moeten juist op provinciaal, lokaal en individueel niveau vertaald worden in concrete handelingen. Voor de NMU liggen hier volop kansen. Bijvoorbeeld om energiebesparing te stimuleren. Het project om energiebesparing op basisscholen te stimuleren is vorig jaar van start gegaan. Er hebben zich 20 scholen in de provincie Utrecht gemeld om de verwarmingsinstallaties beter te laten afstellen. Daarmee wordt een belangrijke energiebesparing gerealiseerd. Maar ook windenergie is voor de NMU nog steeds een alternatief. Waarbij het zoeken naar een juiste locatie wel de nodige zorgvuldigheid vergt. In 2005 zijn de provinciale milieufederaties en de Stichting Natuur en Milieu gestart met het project 'CO₂-neutrale producten'. Zij gaan daarin op zoek naar 'klimaatneutrale producten'. Klimaatneutraal betekent dat bij de productie geen negatief effect voor het klimaat optreedt. Voordat een product zich klimaatneutraal mag noemen, doorloopt een bedrijf een energiescan voor de hele keten. Daarna maakt het bedrijf een plan van aanpak, gebaseerd op de volgende meertrapsraket: energie- en grondstoffenbesparing, overstappen op groene energie en tot slot (zorgvuldige) compensatie. Naast het verminderen van de CO₂-uitstoot, is het doel om consumenten de mogelijkheid te bieden klimaatbewust inkopen te doen. Als eerste gaat een reclamebureau werken aan 'klimaatneutrale' diensten.

In februari 2006 is de klimaatcampagne HIER gestart waaraan bijna alle goede doelen van de Nationale Postcode Loterij meedoen. De bijbehorende website is www.hier.nu

Het is belangrijk dat er een platform is waar de bestuurders die aan het roer zitten elkaar ontmoeten en dat zij de groenprojecten als een gemeenschappelijke opgave zien, vertelt Joris: "Er is aandacht gekomen voor de oplossing van de knelpunten en daar wordt actief op gestuurd." Zodra een probleem is gesignaleerd, wordt dat gemeld aan de stuurgroep zodat die actie kan ondernemen. En dat gebeurt ook. Joris: "We merkten bijvoorbeeld dat Dienst Landelijk Gebied, die de plannen daadwerkelijk moet uitvoeren, kampte met personeelstekort waardoor projecten tot stilstand kwamen. Daar worden nu nieuwe mensen aangetrokken. Joris wijst erop dat de NMU ook komende jaren let op de voortgang van de plannen. "Het proces is goed op gang gebracht. Maar onze signaalfunctie blijft belangrijk om ervoor te zorgen dat de machine nog gesmeerder gaat lopen."

Op 9 december jongstleden nam Ton Janssen afscheid bij NMU. Na 33 jaar met groot enthousiasme te hebben gewerkt bij de NMU gaat Ton genieten van zijn pensioen. Dat kon natuurlijk niet onopgemerkt voorbijgaan. De NMU heeft, op verzoek van Ton, een minisymposium over de toekomst van het Veenweidegebied georganiseerd. Aat Barendregt (Universiteit Utrecht) schetste de problematiek die in het veenweidegebied speelt. Ook gaf hij duidelijk aan: voor behoud van het veenweidegebied zijn heldere keuzes hard nodig. De landbouw zal moeten veranderen en daar kunnen de 'groen-blauwe diensten' een belangrijke rol in spelen (zie ook elders in dit jaarbericht). Na afloop was er een drukbezochte receptie. 's Avonds hebben collega's en bestuursleden van de NMU op luchtige wijze herinneringen opgehaald aan de tijd dat Ton bij de NMU heeft gewerkt. Over het werk dat Ton bij de NMU heeft gedaan, is een speciaal boekje gemaakt: "Trilveen, waakhond en commissies, 33 jaar werken bij de NMU". Dit boekje is aan te vragen bij de NMU.

Gemeenten aan zet

De NMU is -samen met de andere provinciale milieufederaties- medio 2005 al gestart met de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006. Steeds meer beslissingen, ook op gebied van natuur en milieu, worden op gemeentelijk niveau genomen. Vandaar dat de NMU zich ook op dat gebied begeeft. De NMU wil de lokale politiek ideeën aanreiken voor een goed natuur- en milieubeleid. In 2005 heeft de NMU per gemeente een 'verlanglijst' gemaakt met punten die in de verkiezingsprogramma's in die gemeente niet mochten ontbreken. In veel gevallen is die lijst samen met lokale natuur- en milieuoorganisaties opgesteld. Daar kwamen diverse gesprekken uit voort met politieke partijen. De NMU hoopt dat alle gemeenten groener worden in de periode 2006-2010.

Utrecht kent overigens een uitzondering: vijf gemeenten op de Utrechtse Heuvelrug (Maarn, Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Amerongen, Leersum) zijn eind november al naar de stembus geweest. Zij hebben toen de raad gekozen van de nieuwe gemeente Utrechtse Heuvelrug. Samen met de Federatie Groene Heuvelrug (een samenwerkingsverband van diverse lokale organisaties) heeft de NMU een lijsttrekkersdebat georganiseerd. Het debat werd druk bezocht. De aanwezige partijen werden uitgedaagd te reageren op stellingen over woningbouw en bedrijvigheid, verkeer en buitengebied.

Organisatie

Doelstelling

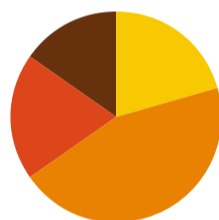
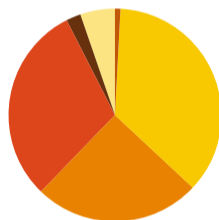
Informeren, stimuleren en coördineren van de in Utrecht werkzame organisaties op het gebied van natuurbehoud, ruimtelijke ontwikkeling, milieubeheer, milieuzorg en mobiliteit. Het op deze terreinen beïnvloeden en begeleiden van beleid van diverse overheden en andere instanties, particulieren en bedrijven.

Beleidsplan 'NMU aan zet!'

Medio 2005 is het nieuwe beleidsplan van de NMU verschenen. Daarin staan de speerpunten voor het landelijke en stedelijk gebied benoemd. Deze speerpunten zijn concreter uitgewerkt in een aantal thema's. Ook geeft de NMU aan welke rol zij wil spelen in de provincie Utrecht. U kunt een exemplaar aanvragen bij de NMU. Het beleidsplan staat ook op www.nmu.nl.

Inkomsten en bestedingen NMU in 2005'

Inkomsten	Realisatie 2005	Percentage
Eigen fondsenwerving (donateurs, bedrijven)	7.263	0,9%
Structurele subsidie Provincie Utrecht	306.045	36,2%
Projectsubsidies overheden e.a.	212.799	25,2%
Fonds Provinciale Milieufederaties ²	257.964	30,5%
Overige subsidienten ³	18.468	2,2%
Overige baten / lasten	43.514	5,1%
Totaal beschikbaar voor doelstelling	€ 846.053	100,0%
Bestedingen	Realisatie 2005	Percentage
Water	1154.697	18,3%
Landelijk gebied	337.787	39,9%
Gemeentelijk milieubeleid	147.551	17,4%
Mobiliteit	113.078	13,4%
Totaal besteed	753.113	100,00%
Reserveringen projecten die in 2006 doorlopen	61.477	
Overschot	€ 31.463	

¹ Voorlopige gegevens uit concept-jaarrekening, definitieve cijfers bekend eind april
² In 2005 is 85% van alle toekenningen in Stichting Fonds Provinciale Milieufederaties afkomstig van de Nationale Postcode Loterij
³ Lokale organisaties, collega-organisaties

De NMU ontvangt van de provincie Utrecht een structurele basissubsidie en diverse projectsubsidies. De Nationale Postcode Loterij is ook een belangrijke inkomstenbron. Daarnaast ontvangt de NMU bijdragen uit diverse fondsen: VSB-fonds, Grontmij, Hydron Midden Nederland, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Natuurmonumenten, Utrechts Landschap, Ministeries van LNV/VROM/EZ (o.a. via Senter Novem), Lami, Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, gemeente Rhenen, Innovatienetwerk Agrocluster, ANWB, Heijmans bv.

Raad van Toezicht en Raad van Advies

Met de leden van het bestuur en de Raad van Toezicht en Advies is een uitvoerige discussie gevoerd over de bestuurlijke structuur van de NMU. Aanleiding was de dubbelfunctie van de Raad van Toezicht en Advies. Zowel toezicht houden als advies geven door één orgaan zijn wat moeilijk verenigbaar. Daarom is besloten om de functie van toezicht houden uitsluitend neer te leggen bij het voormalige bestuur. Daarmee is de naam gewijzigd in Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht telt maximaal 11 leden. Daarnaast is er nu de Raad van Advies, die 21 leden telt, waarvan minimaal 14 leden afkomstig zijn uit het lokale netwerk. De voorzitter van de Raad van Toezicht is mevrouw J. Kieft, de voorzitter van de Raad van Advies is mevrouw I. Herweijer.

Website www.nmu.nl en NMU Nieuwsbrief

De website van de NMU is een belangrijk communicatiemiddel. We streven naar een actuele website die goed toegankelijk is. Begin 2006 wordt de website weer grondig bijgewerkt. De maandelijkse NMU Nieuwsbrief is een snelle manier om onze relaties op de hoogte te houden van de werkzaamheden van de NMU. Ruim 500 lezers ontvangen de Nieuwsbrief in de digitale brievenbus. Aanmelding is mogelijk via de website.

Medewerkers in 2005

Nico Papineau Salm (directeur), Joris Hogenboom (adjunct-directeur), Ieke Benschop (projecten), Pepijn Binkhorst (duurzame mobiliteit en infrastructuur), Marcel Blom (stedelijk gebied), Harmke van Dam (water), Claudia van Holsteijn (groene ruimte, RO), Ton Janssen (groene ruimte, RO), Saskia Kluit (projecten), René Langedijk (duurzame landbouw en platteland), Maaïke van Lidth de Jeude (golfbanen, projecten), Moniek Vesseur (natuur), Peter Smit (vrijwilliger mobiliteit), Ria Martejn (communicatie), Angelique Erkelens, Bas Looise, Lenneke Bolt (secretariaat).

Groene Hart

In de Nota Ruimte is het Groene Hart opnieuw aangewezen als Nationaal Landschap, helaas weer wat kleiner dan in de vorige Rijksnota. De drie provincies zijn gestart met het opstellen van een Ontwikkelingsprogramma voor het hele gebied, waarin lopende projecten zoals de Natte As een plaats krijgen, maar ook nieuw beleid wordt uitgewerkt. Belangrijke opgave is het duurzamer maken van de waterhuishouding in met name de veenweidegebieden.

De maatschappelijke organisaties, van LTO en terreinbeherende organisaties tot ANWB en Kamers van Koophandel, hebben zich verenigd in het Groene Hartpact. Ook de Milieufederaties zijn vertegenwoordigd. Deze organisaties hebben meegedacht over de opgaven voor het Groene Hart en een aantal projecten uitgewerkt. De NMU heeft samen met LTO Zuid-Holland en de Kamers van Koophandel een aantal strategieën voorgesteld voor behoud en ontwikkeling van het cultuurlandschap. We streven ernaar dat die zijn terug te vinden in het Uitvoeringsplan dat in 2006 wordt vastgesteld.

Colofon

Natuur en Milieufederatie Utrecht
 Emmalaan 41
 3581 HP Utrecht
 t: 030 - 254 44 57
 f: 030 - 252 34 39
 e: info@nmu.nl
 i: www.nmu.nl

Uitgave: maart 2006
 Interviews: Chris de Visser
 Overige teksten: NMU, Ria Martejn
 Foto's: NMU
 Ontwerp: Suggestie & illusie
 Druk: USP bv, Utrecht
 Papier: Reviva print
 Oplage: 800

